

SLOVENYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel M¼d¼rl¼đ¼

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	17
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	22
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	28
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	30

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Diő Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

2004 yılında Avrupa Birliği'ne üye olmasının ardından 1 Ocak 2007 tarihinde Eurozone ve Schengen bölgesine dâhil olan Slovenya, Avrupa Birliği diő ticaret ve gümrük politikasını uygulamaktadır.

Slovenya ile diğer AB üye ülkeleri arasındaki ticaret, malların serbest dolaşımına dayanmaktadır. AB üye ülkeleri arasında malların serbest dolaşımı sadece Birlik malı statüsüne sahip mallar için geçerli olup ticaret, gümrük kontrolü, gümrük vergileri, izin ve miktar sınırlaması veya eş etkili önlemler olmaksızın gerçekleştirilir.

AB üyesi olmayan ülkelere ithal edilen ürünler için Avrupa Birliği'nin ortak gümrük tarifeleri uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği Ortak Diő Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelere ithalatta ortak kuralları uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTIP kodu, Geliş/Varış Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTIP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

Acess2Market üye ülkelerin ve AB'nin 120'den fazla ticaret ortağının AB ile diő ticareti kapsamındaki;

- Gümrük Vergilerine;
- Menş Kurallarına;
- Yürürlükteki Diğer Vergilerine;
- İthalat Prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin Teknik Gerekliliklere;
- Diő Ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Acess2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>

Acess2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>

Acess2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/events-access2markets>

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>

İthalat Rejimi

Ürün ithalatı, malların üçüncü bir ülkeden (Antlaşmanın uygulanmadığı bir ülke veya bölgeden) veya Birlik gümrük bölgesinin bir parçası olmayan (Heligoland Adası, Büsingen, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italiya bölgesi ve Lugano Gölü'nün İtalyan suları) üçüncü bir bölgeden AB gümrük bölgesine yani Slovenya'ya girişi anlamına gelir.

Slovenya'da, üçüncü bir ülkeden veya üçüncü bir bölgeden doğrudan mal girişi sadece Koper Limanı, Ljubljana Havaalanı (Jože Pučnik) veya posta yoluyla mümkündür.

Belirli mal türleri için öngörülen veterinerlik, bitki sağlığı veya diğer kontrollerin yapıldığına dair belgelerin beyannamelere eklenmesi gerekmektedir.

Kalite kontrolüne tabi tutulan taze meyve ve sebzeler, serbest dolaşım veya ihracat için serbest bırakılmadan önce Slovenya Cumhuriyeti Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Koruma müfettişi tarafından kontrol edilmelidir. Bu kontroller sınır kontrol noktalarında (Koper Limanı, Jože Pučnik Havaalanı ve Ljubljana Postanesi) veya diğer kontrol noktalarında (Ljubljana, Obrežje, Sežana, Celje ve Maribor) yapılır.

İthalatta ödenen vergiler gümrük vergileri, dampainge karşı vergiler olurken ulusal vergiler KDV, ÖTV ile çevre ve motorlu taşıtlar vergileri olmaktadır.

İhracat Rejimi

Malların ihracatı, Topluluk mallarının Avrupa Birliği'nin gümrük bölgesinden üçüncü bir ülkeye (Avrupa Topluluğunu kuran Antlaşmanın uygulanmadığı arazi veya bölge) veya Avrupa Birliği'nin gümrük bölgesinin bir parçası olmayan üçüncü bir bölgeye çıkarılması anlamına gelir.

Mallar üçüncü ülkelerin gümrük bölgeleri üzerinden bir üye devletten diğerine aktarıldığında, ihracat prosedürü kullanılmaz. Mallar ihracat prosedürüne tabi tutulmadan önce, söz konusu mallar için bir çıkış özet beyanı (exit summary declaration-ESD) sunulmalıdır. ESD'de yer alan tüm bilgileri içeren bir gümrük beyannamesi vermek de mümkündür. İhracat beyannamesi veri işleme tekniği ile elektronik olarak düzenlenir. İhracat prosedürünün yerine getirilmesi için gereken belgeler (fatura, transit belgeler, tarım ürünleri için ihracat lisansı vb.) beyannameye eklenir.

İhracat prosedürü, malların gümrük denetimini, potansiyel ihracat vergilerinin tahsilatını, kısıtlamaların ve sınırlamaların ve ticari politika önlemlerinin uygulanmasını içerir. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 52. Maddesi uyarınca, ihracatçının eşyanın Birlik gümrük bölgesinden çıkışını gösteren yeterli kanıtı sunması koşuluyla, Slovenya'dan ihraç edilmek üzere sevk edilen mallar KDV'den muaftır.

İhracat prosedürü hakkında bilgiye Slovenya Finans İdaresi web sayfasından erişilebilmektedir. (<https://www.fu.gov.si/en/topics/#c5293>)

Gümrük Vergileri

Diğer AB üyesi ülkeler gibi Slovenya da AB Ortak Gümrük Tarifelerini uygulamaktadır. İthalatta Avrupa Toplulukları Birleştirilmiş Gümrük Tarifesi'ne (TARIC) göre ortak gümrük tarifesi (OGT) uygulanmakta, ithalatta alınan vergiler KDV oranları dışında aynı olmaktadır.

Avrupa Birliği'nde yürürlükte bulunan gümrük vergileri hakkında (https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp) veri tabanından bilgi alınabilmektedir. Söz konusu veritabanı, madde tanımı veya gümrük tarife alt pozisyonu bazında arama yapılmasına olanak tanımakta, ayrıca varsa ilgili ürüne ilişkin diğer düzenlemeleri de göstermektedir.

Gümrük Birliği'nin tamamlanması ile beraber, Türkiye ile AB arasında sanayi ürünleri ticaretinde gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ve eş etkili tedbirler kaldırılmış, Türkiye üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifesi (OGT) uygulamaya başlamıştır.

Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibarı ile) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>)

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>)

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>)

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarında Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:

(https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.143.01.0001.01.ENG)

AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaşırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azaltımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için "Fit for 55 (55'e Uyum)" mevzuat değişikliği paketi² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi [Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir](#)³(SKDM/CBAM). 1 Ekim 2023 itibarıyla yürürlüğe girmesi beklenen SKDM kapsamında, ilk aşamada, demir-çelik, çimento, alüminyum, gübre, elektrik ve hidrojen ürünleri için sera gazı emisyonlarının raporlaması yapılacak, 1 Ocak 2026 tarihinden itibaren ise AB'de yetkilendirilmiş ithalatçılar tarafından ithal edilen, düzenleme kapsamındaki ürünler için raporlanan emisyonlar temelinde karbon ücreti ödemeye başlanacaktır. İş insanlarımızca uygulama esaslarını belirleyecek ikincil düzenlemelerin takibi önemlidir.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise ilgili tüm ürün mevzuatına etki edecek olan döngüsel ekonomidir. Bu ana tema altında, 10 Mart 2020 tarihinde [Yeni Sanayi Stratejisi](#)⁴, 11 Mart 2020 tarihinde ise [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁵ açıklanmıştır. Böylece AB, hammadde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair döngüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceğini açıklamış, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Gümrük Birliği kapsamında ülkemizce uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan [Sürdürülebilir Ürün İnisiyatifi](#)⁶ ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede açıklanan [Yeni Eko-Tasarım Tüzüğü Taslağı](#)⁷ ile ürünlerin AB piyasasına arzı için karşılaması gereken standartların sürdürülebilirlik ekseninde şekillendirilmesi, ürüne ilişkin söz konusu bilgilerin tüketici, piyasa gözetimi otoriteleri, geri dönüşüm sektörüncə kolayca ulaşılabilir olmasını sağlamak üzere ürüne eşlik edecek "dijital ürün pasaportları" geliştirilmesi, zorunlu yeşil kamu alımları kriterleri getirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede, AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planı kapsamında öncelikli ürün gruplarından başlamak üzere tüm ürünlere yönelik mevzuat tasarıları hazırlaması öngörülmekte olup, ilk aşamada [batarya](#), [tekstil](#), [yapı malzemeleri](#), [ambalaj ve ambalaj atıklarına](#) ilişkin mevzuat tasarıları/stratejiler yayımlanmıştır.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ SKDM Taslak Metni (Resmi onay süreci devam etmektedir):

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/envi/inag/2023/02-08/ENVI_AG\(2023\)742452_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/envi/inag/2023/02-08/ENVI_AG(2023)742452_EN.pdf)

⁴ [A new Industrial Strategy for a green and digital Europe \(europa.eu\)](#)

⁵ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12567-Sustainable-products-initiative_en

⁷ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/sustainable-products/ecodesign-sustainable-products_en

AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü Taslağı](#)⁸ ile ise AB bir taraftan üçüncü ülkelere kontrolsüz atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

AB tarafından önümüzdeki dönemde açıklanacak mevzuat taslakları ile açıklanan taslakların son durumlarına ilişkin bilginin [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁹ sayfasından takibi mümkündür.

İç Vergiler ve Oranları

Tüm vergiler; gümrük vergileri, özel tüketim vergileri ve ithalat üzerindeki katma değer vergisi Slovenya Cumhuriyeti Mali İdaresi (FURS) tarafından tahsil edilir.

Ülkede uygulanmakta olan başlıca vergiler:

- *Kurumlar Vergisi*; genel kurumlar vergisi oranı %19 dur. % 0 özel vergi oranı, kanunda öngörülen şartları yerine getirmesi durumunda yatırım fonları ve emeklilik fonlarına uygulanmaktadır.

- *Gelir Vergisi*; Gelir Vergisi Kanununa göre, yerleşik kişiler yurtiçi ve yurtdışından elde edilen gelirleri üzerinden gelir vergisi ödemekle yükümlüdür. Yerleşik olmayanlar ise yalnızca Slovenya'da elde ettikleri gelirler üzerinden gelir vergisi ödemekle mükelleftir. Belirlenmiş gelir dilimlerine artan oranlı olmak üzere %16, %26, %33 ,%39 ve %50 oranında vergi uygulanmaktadır.

- *Stopaj Vergisi*; vergi oranı %15'dir.

Başlıca dolaylı vergiler:

- *KDV*; Standart KDV oranı %22, indirimli oran veya muafiyetlere tabi olarak belirtilmeyen mal ve hizmetlerin tümü için geçerlidir. %9,5 indirim oranı gıda, su ve ilaç gibi KDV Kanunu tarafından özel olarak tanımlanan mallar ve hizmetler için geçerlidir. Kitaplar, süreli yayınlar ve onların dijital formları üzerindeki KDV oranı ise %5'tir.

- *Özel Tüketim Vergisi*; tütün ürünleri, alkol ve alkollü içecekler, enerji ürünleri (mineral yağlar, doğal gaz, taş ve kok kömürü) ve elektrik özel tüketim vergisine tabidir. Özel tüketim vergileri, Slovenya'da üretilen, üçüncü ülkelerden ithal edilen veya başka bir AB Üye Devletinden edinilen, Slovenya'da tüketilecek mallar için ödenmektedir.

(https://www.fu.gov.si/en/taxes_and_other_duties/areas_of_work/excise_duties_system_ztro_1/#c4631)

Ülkede uygulanmakta olan vergiler hakkında ayrıntılı bilgiye (<https://www.investslovenia.org/business-environment/taxes-and-accounting/>) sayfasından ulaşabilmektedir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Slovenya, ithal ürünlerde AB teknik mevzuatını uygulamaktadır.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5916

⁹ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

Avrupa Birliği'nin Ürönlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. adlar ile meydana getirdiği (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürönlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünler yönünden üye ölkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ölkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürönlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımayaya dair kurallarını ve ürönlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ölkemiz, AB'nin ürönlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansıtmaktadır.

Ölkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürönlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilir.

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatlarla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ölkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürününde CE İşareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretili olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütölmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE İşareti ve akreditasyonunun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup üye ölkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 543/2011/EU sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

Bir ürünün Slovenya'ya ithalatında ürünlerin yasal olarak pazara sunulmadan önce, her bir ürünün özelliğine bağlı olarak belirli koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bu kapsamda ürünün uyumlaştırılmış Avrupa mevzuatına (uyumlaştırılmış mevzuat) tabi olup olmadığı, yani ürün ile ilgili gereksinimlerin Avrupa direktifleriyle düzenlenip düzenlenmediği özellikle önemlidir. Zira söz konusu ürün ilgili direktiflerin gerekliliklerine uyuyor ve uygunsa, bunların AB içinde serbest dolaşımı ve dolayısıyla da Slovenya'ya ithalatı mümkündür.

Ancak ürün uyumlaştırılmamış mevzuata tabi olsa da yasal olarak bir AB Üye Devletinde veya Türkiye'de imal edilmiş veya pazarlanmışsa, karşılıklı tanıma ilkesine göre Sloven pazarına girebilir.

Sloven Ekonomi Turizm ve Spor Bakanlığı İç Pazar Genel Müdürlüğü ve Pazar Müfettişliği birimleri (<https://www.gov.si/en/state-authorities/bodies-within-ministries/market-inspectorate/o-trznem-inspektoratu/>) ürün güvenliği mevzuatının uygulanmasından sorumludur.

Ürün alanları bazında daha fazla bilgi, ilgili Ekonomi, Turizm ve Spor Bakanlığı'nın web sitesinde mevcuttur(<https://www.gov.si/en/policies/business-and-economy/free-movement-of-goods-and-services/products-in-the-eu-single-market/>).

Hem AB içinde üretilen hem de AB'ye ithal edilen ürünler için CE işareti, HACCP (Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi Sistemi) ve REACH uygulamaları zorunlu sertifikasyon uygulamalarıdır.

Avrupa Birliği'nin ekonomik alanında satılan uyumlaştırılmış mevzuat kapsamı ürünlerin, ürünün güvenlik, sağlık ve çevre koruma alanındaki Avrupa mevzuatına uygun olduğunu gösteren CE işaretini taşıması gerekmektedir Akreditasyon ve piyasa gözetimi için gereksinimleri belirleyen 765/2008 sayılı Avrupa Komisyonu Yönetmeliği uyarınca ürünlerin teknik gerekliliklere uygunluğunu belirlemek ürün üreticisinin sorumluluğundadır. Ürünlerin teknik mevzuata uygunluğu ithalat aşamasında kontrol edilebileceği gibi piyasa gözetimi yoluyla da denetlenebilmektedir.

Her ürün kategorisinin farklı kurallara tabi olması nedeniyle her ürün için teknik gerekliliklerin tek tek kontrol edilmesi gerekir. (Örn; oyuncaklar, bebek emzikleri kozmetikler için denetim makamı sağlık müfettişi (<https://www.gov.si/en/state-authorities/bodies-within-ministries/health-inspectorate/>), medikal ürünler için Slovenya Cumhuriyeti İlaç ve Tıbbi Cihazlar Kamu Ajansı (<https://www.jazmp.si/en/>) listedeki diğer ürünlerde ise Slovenya Cumhuriyeti Piyasa Müfettişliği (<https://www.gov.si/en/state-authorities/bodies-within-ministries/market-inspectorate/o-trznem-inspektoratu/>) sorumludur.

Gıda ürünleri HACCP (Kritik Kontrol Noktalarında Tehlike Analizi Sistemi) ve Gıda hijyeni kuralları ve standartlarına uygun olmalıdır. Bu alanda denetim yapan kurum Sağlık Bakanlığına bağlı Sağlık Müfettişliğidir. (<https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavu/zdravstveni-inspektorat/>).

Slovenya'da gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumludur.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. 543/2011 sayılı EU Komisyon Uygulaması Yönetmeliği taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir. Taze meyve ve sebze sektörü için yetkili makam Slovenya Cumhuriyeti Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Koruma İdaresi'dir. Belirli pazarlama standartlarına göre kalite kontrolüne tabi tutulan yaş meyve ve sebzeler, serbest dolaşıma veya ihracata sunulmadan önce bu idarenin denetçisi tarafından kontrol edilmelidir. Konu hakkında daha detaylı bilgiye (https://www.fu.gov.si/en/customs/prohibitions_and_restrictions/fruit_and_vegetables_quality/) linkinden erişilebilir. Endüstriyel işleme, hayvan yemi veya diğer gıda dışı kullanım amaçlı meyve ve sebzeler için pazarlama standartlarına uygunluk gerekli değildir. Bu tür sevkiyatlar, "işleme amaçlı" veya "hayvan yemi için" veya başka herhangi bir eşdeğer ifade ile açıkça işaretlenmelidir.

AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996), yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

AB'ye giren **canlı hayvanların ve hayvansal ürünlerin** ithalatta öngörülen güvenlik koşullarına ve diğer koşullara uymasını sağlamak amacıyla AB sınır denetim noktalarında veteriner kontrolleri yapılmaktadır. Üçüncü ülkelerden Topluluğa giren canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin sevkiyatları, Topluluğa üçüncü ülkelerden giren hayvanlar üzerinde veteriner kontrollerinin organizasyonunu düzenleyen ilkeleri belirleyen 91/496 / EEC sayılı Konsey Direktifinde belirtilen şartlara göre yapılan kontrollere tabidir.

Slovenya Cumhuriyeti Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Koruma İdaresinin resmi veterinerleri, Slovenya'da AB'ye giren canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sevkiyatları üzerindeki veteriner kontrollerinin gerçekleştirilmesi için yetkilidir. Kontroller, Ljubljana-Brnik Havaalanı ve Koper Limanı'ndaki sınır kontrol noktalarında yapılabilir. (https://www.fu.gov.si/en/customs/prohibitions_and_restrictions/live_animals_and_animal_products/#c1743)

1 Haziran 2007 tarihinde yürürlüğe giren **REACH** (Registration, Evaluation, Authorization and Restriction of Chemicals), kimyasalların kaydı, değerlendirilmesi, izni ve kısıtlanmasına yönelik bir düzenlemedir. Zorunlu bir uygulama olan REACH, bir dizi AB Yönetmelik ve Tüzüğünü kapsamakta ve onları tek bir sistem altında toplamaktadır. Söz konusu mevzuata göre AB pazarına kimyasal madde, müstahzar veya bunları içeren eşya ihracatı yapmak isteyen firmalar REACH mevzuatına tabidir.

Sloven standartları Slovenya Standardizasyon Enstitüsü (SIST-<http://www.sist.si/about-sist/sist-introduces-itself.html>) tarafından oluşturulmaktadır. SIST-Uluslararası Standartlar Teşkilatı (ISO) ve Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) ile Avrupa Standardizasyon Komitesi (CEN-European Committee for Standardization) ile Avrupa Elektroteknik Standardizasyon

Komitesi'nin (CENELEC - European Committee for Electrotechnical Standardization) ve Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü'nün (ETSI) tam üyesi ve bu kuruluşların Slovenya'daki yetkili kurumudur. Uluslararası ve Avrupa standardizasyon kuruluşlarında temsil SIST tarafından gerçekleştirilmektedir. Slovenya standartları www.sist.si adresindeki SIST online mağazasından satın alınabilmekte olup detaylı bilgilere (<http://www.sist.si/cenik-storitev.html>) linkten ulaşılabilmektedir.

Slovenya Standardizasyon Enstitüsü (SIST) tarafından standardizasyon belgelerinin hazırlanmasından ve kabulünden sonra Sloven Akreditasyon kurumu tarafından 765/2008 Sayılı Tüzük gerekliliklere uygun olarak akredite edilmiş firmalar veya kurumlar tarafından denetim gerçekleştirilmektedir.

Slovenya'da farklı alanlar için akredite edilmiş firmalar veya kurumların listesi http://www.slo-akreditacija.si/?lang=en&s=&post_type=lpacreditation&status%5B%5D=70 web sayfasında bulunmaktadır.

Uygunluk Değerlendirme

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>).

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (<https://www.cenelec.eu/Pages/default.aspx>) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Slovenska Akreditacija (<https://www.slo-akreditacija.si/>) Ulusal Akreditasyon Kurumu'dur. Slovenya'daki akreditasyon sistemi, akreditasyon ve piyasa gözetimi ile ilgili AB'de akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetiminin kurallarını düzenleyen 765/2008/EC sayılı AB Tüzüğü ve uluslararası akreditasyon kuralları ((EA, ILAC ve IAF) ile uyumludur. Kurum ülkedeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yeterliğini resmi olarak onaylar. Bu kuruluşlar; laboratuvarlar, muayene kuruluşları, denetim kuruluşları, gözetim şirketleri, belgelendirme kuruluşları v.b.'dir.

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır. AB üyesi ülkelerin uygunluk

değerlendirme kuruluşları (UDK) listesi, AB Komisyonu NANDO Bilgi Sistemi web sitesinde yer almaktadır. (<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>)

Slovenya Standardizasyon Enstitüsü (SIST) temas noktası olarak aylık olarak teknik düzenlemeleri yayınlamaktadır.

Temas Noktası olarak diğer AB ve DTÖ / TBT Üye Devletleri tarafından bildirilen ve uluslararası ticarete engel teşkil edebilecek teknik düzenlemeler, standartlar ve uygunluk değerlendirme prosedürleri hakkında da bilgi sağlamaktadır.

Sloven Akreditasyon Kurumu internet sitesinden akredite UDK ve akredite edilmiş faaliyetleri hakkında ayrıntılar içeren Akredite UDK Kataloğuna erişilebilir. ()

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

- Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar.
- Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
- Direktif 2000/29/EC (OJ L-169 10/07/2000); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir (EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiketleri (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi (<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>) linkinden edinilebilir.

Slovenya mevzuatı, piyasada bulunan veya piyasaya sunulacak tüm ürünler için geçerli genel bir düzenleme ile etiketlemeyi düzenlemediğinden her bir ürün için etiketleme zorunluluğunu yasa ve özel düzenlemeler kapsamında kontrol etmek gerekir. Belirli ürünler için etiketleme sadece yönetmelikte öngörülmüşse zorunludur.

Genel olarak, Tüketiciyi Koruma Yasasının (AB mevzuatı ile uyumlu) ilave değişikliklerle birlikte ikinci maddesinde etiketleme ile ilgili olarak şirketin veya üreticinin tüketicilerle Sloven dilinde (Slovenya Cumhuriyetinde yaşayan tüketicilerin anlayabileceği dilde) ticaret yapmaları gerektiği kuralına yer verilmiştir. Ürün etiketi, tüketiciye ürünün özellikleri, satış koşulları ve kullanımı ile ilgili gerekli bilgileri sağlamalıdır. Konuşulan dil yerine ürünleri etiketlerken yaygın olarak anlaşılan sembol ve simgeler de kullanılabilir.

Gıda etiketleme düzenlemeleri özellikle tüketiciyi bilgilendirmeli ve korumalıdır. Bu nedenle gerekli ve doğru bilgileri sağlanmasını teminen gıda etiketlemesi şarttır. Bu alanda denetimi yapan kurum ise Sağlık Bakanlığına bağlı olan Sağlık Müfettişliğidir.

[\(https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavu/zdravstveni-inspektorat/\)](https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavu/zdravstveni-inspektorat/)

Piyasaya sürülen tüm gıdalar için belirli asgari standartlar, gıda maddelerinin etiketlenmesi, sunumu ve tanıtımı ile ilgili kanunların uyumlaştırılması üzerine 20 Mart 2000 tarihli ve 2000/13/ EC sayılı Direktifi ile belirlenmiştir. Gıda etiketleme, genel etiketleme, beslenme bilgileri ve beslenme ve sağlık hakkında etiketleme olarak üç alana ayrılır. Genel bilgiler ürün adı, malzemelerin listesi, net miktar, kullanım süresi, üreticinin adı ve adresi, genetik yapısı değiştirilmiş organizmaların etiketlenmesi, seri veya lot numarası, menşe ülke, saklama koşulları, kullanım talimatları, alkol içeriği, kontrollü atmosfer, iyonlaştırıcı radyasyon ve sınıf veya kategori bilgileridir.

Ambalajlanmamış gıda ürünlerinin etiketlenmesine ilişkin kurallar Tüketicilere Gıda Bilgisi Verilmesine İlişkin (AB) 1169/2011 sayılı Tüzük ile uyumlaştırılmış mevzuat ile belirlenmiştir. (Rules on the general labelling of non-pre-packaged foodstuffs)

Gıda dışı ürünlerin etiketlenmesi ile ilgili hükümler ürün türüne göre farklı mevzuatlarda yer almaktadır. Bazı ürünlere ilişkin etiketleme kuralları aşağıdadır:

- Kozmetik Ürünlerin İçeriği ve Etiketlenmesine İlişkin Kurallar (Slovenya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, No. 114/2003)
  - Makinelerin Güvenliği ile ilgili Kurallar (RS Resmi Gazetesi, No. 25/2006 ve 75/2008)
  - Kişisel Koruyucu Donanımlar Hakkında Kurallar (değiştirilen şekliyle 29/2005 sayılı RS Resmi Gazetesi)
  - Belirli voltaj sınırları dahilinde kullanılması amaçlanan elektrikli ekipmanlarla ilgili kurallar (değiştirildiği şekliyle RS Resmi Gazete, No. 27/2004),
- Medikal ürünlerin etiketlenmesinde yetkili kuruluş Slovenya Cumhuriyeti Tıbbi Ürünler ve Tıbbi Cihazlar Ajansıdır (Agency for Medicinal Products and Medical Devices of the Republic of Slovenia -JAZMP).

Tekstil etiketleri ile hükümler de AB mevzuatı ile uyumlaştırılmıştır. AB pazarında satılan tekstil ürünleri AB etiketleme yönetmeliğine uygun olmalıdır. Genel olarak, tam elyaf bileşimini açıkça tanımlayan ve hayvansal kökenli tekstil dışı kısımları gösteren bir etiket taşımalarıdır.

Tekstil ürünlerinde etiketleme zorunlu ve isteğe bağlı etiketleme olarak ikiye ayrılır.

Zorunlu etiketleme;

Hammadde bileşiminin belirtilmesi :Tekstil ürünlerinin içeriğini oluşturan elyaf isimlerinin belirtilmesi gerekli olup diğer tüm bilgi ve veriler üreticiler veya ürün sağlayıcılar tarafından isteğe bağlı eklenebilir. Bilgiler, dikilmiş veya asılı etiketlerde veya ambalajlarda bulunabilir. Elyaf (hammadde bileşimi) ve tekstil isimleri ilişkin kurallara uygun olarak üreticiler işaretleme ve etiketlemede sadece Sloven isimleri kullanabilirler.

İsteğe bağlı etiketleme;

1. Boyutları ve bedelleri belirtme

Üretici açısından yeni tekstil ürünlerinde artık boyutları ve bedelleri yazmak zorunlu değildir. Ancak tüketiciler için bu tür bilgilerin önemli olması nedeniyle bu veriler kural olarak eklenmektedir.

2. Ürün bakımı

Ürün bakım etiketlemesine gerek yoktur. Ancak, bu bilgilerin tüketiciler için önemi nedeniyle üreticiler her zaman bu bilgileri eklemektedir.

3. Özel kalite ve ekolojik avantajların belirtme

Bunlar esas olarak üreticilerin malzeme ve üretim süreçlerini geliştirme ve insan sağlığını ve çevreyi koruma başarıları hakkındaki mesajlardır. Bu mesajlar metin veya karakter şeklinde olabilir. En çok kullanan OEKO tekstil ve Ecolabel işaretidir. OEKO tekstil işareti Avrupa düzeyinde kabul edilmiştir ve ayrıca Sloven tekstil üreticileri tarafından da kullanılmaktadır (<https://www.oeko-tex.com/en/>). Zehirli maddelerin içeriğini (pestisitler, kanserojenler, formaldehit, ağır metaller vb.) kontrol eden birkaç kurum tarafından verilir. İşaret, bu maddelerin üründe bulunmadığını veya kullanımı için izin verilen sınırları aşmadığını gösterir. Avrupa Ecolabel işareti tekstil de dahil olmak üzere birçok ürün ve hizmet türü için kullanılır. Üreticinin bu işareti kullanarak kalıcı bir çevre koruma stratejisine önem verdiğini gösterir. (<https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>)

Organik ürün ithalatları için AB Komisyonu tabanlı "TRACES" aracılığıyla bir Gözetim Sertifikası (COI) kullanılması gerekmektedir.

Bu alanda denetim yetkisi Ekonomi, Turizm ve Spor Bakanlığı'ndadır. (Market Inspectorate of the Republic of Slovenia). Slovenya tüketici birliği de bu tür düzenlemeleri müşterinin şikayeti üzerine takip etmektedir. (<https://www.zps.si/index.php/dom-in-vrt/tekstil-obutev/9822-oznacevanje-tekstila>)

Ambalajların boyutları ile ilgili yetkili makam Metroloji Enstitüsüdür. (Urad Republike Slovenije za Meroslovje (Metrology Institute of the Republic of Slovenia))

Ambalajın ve ambalaj atığının yönetimi ile ilgili ulusal mevzuat, 94/62/ EC. 20 Aralık 1994 tarihli Ambalaj ve Ambalaj Atıkları hakkındaki Konsey Direktifi ile uyumludur.

Ambalaj malzemesini tanımlayan etiket, ambalajın kendisine veya ambalajın üzerine yapıştırılmış etikete yapıştırılmalı, açıkça görülebilmeli ve açıkça okunabilir olmalıdır. Etiket, ambalaj açıldıktan sonra da kalıcı ve dayanıklı olmalıdır. Ambalajın üreticisi, ambalaj malzemesindeki ağır metallerin konsantrasyonunu belirleme yöntemini, malların ambalajlanması için piyasaya sürülmesi için sonuçları SIST EN 13427'de belirtilen test yöntemlerine eşdeğer olan test yöntemleri ile gerçekleştirilmesini sağlamalıdır.

Petrol ürünleri için; yıllık bir ton veya daha fazla kimyasal madde üreten veya ithal eden şirketlerin Avrupa Kimyasallar Ajansı'nda (ECHA) merkezi bir veri tabanına kayıt yapmaları gerekmektedir. Şirketler kimyasallarını AB pazarına yerleştirmeden önce sınıflandıracak, etiketleyecek ve paketleyeceklerdir. Slovenya'da yetkili makam Sağlık Bakanlığına bağlı

Kimyasallar Ofisidir. (Ministrstvo za zdravje -Ministry of Health, Urad RS za kemikalije - Chemicals Office of the Republic of Slovenia)

Tarım, Orman ve Gıda Bakanlığı Gıda, Yem ve Tıbbi Ürünler Bölümü, AB düzeyinde düzenlemelerin hazırlanması ve kabul edilmesine ve bunların ulusal mevzuata aktarılmasından sorumlu olup gıda, yem ve veteriner tıbbi ürünlerinin güvenliğini düzenleyen iç düzenlemeler anılan bölüm tarafından hazırlanır.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>)

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB patentinden ve kayıtlı Avrupa Birliği tasarımlarından sorumlu AB kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

Fikri mülkiyet haklarını düzenleyen temel mevzuat 2007 yılında yayımlanan Telif Hakkı ve İlgili Haklar Kanunudur (Copyright and Related Rights Act). Anılan kanun kapsamında telif hakları ile ilgili düzenlemeler ile yazarların edebiyat, bilim ve sanat çalışmalarına ilişkin hakları, ilgili haklar kapsamında ise sanatçıların, yapımcıların, yayın kuruluşlarının ve yayıncıların hakları koruma altına alınmıştır. Telif Hakkı ve İlgili Haklar Kanunu, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, WIPO, DTÖ vb kuruluşlar tarafından oluşturulan mevzuatla uyumlu güncel bir mevzuattır.

Sınai mülkiyet hakkını koruma altına alan temel düzenleme ise 2006 yılında yayımlanan Sınai Mülkiyet Kanunudur.

Ekonomi, Turizm ve Spor Bakanlığı içinde özerk bir kuruluş olan Slovenya Fikri Mülkiyet Ofisi (Slovenian Intellectual Property Office-Urad RS za intelektualno lastnino (SIPO) sınai mülkiyet ve telif haklarından sorumlu kuruluştur. SIPO, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir.

Patent ile ilgili bilgileri edinmek ve patent almak için yetkili kuruluş Slovenya Cumhuriyeti Fikri Mülkiyet Ofisidir. (SIPO-<http://www.uil-sipo.si/sipo/office/tools/home/>)

Patent ile ilgili mevzuatlar ise Sınai Mülkiyet Kanunu, Patent Başvurusunun İçeriği ve Patent Paylaşım Prosedürü ile İlgili Yönetmeliktir.

Patent başvuruları patent başvuru formu ile birlikte yapılır (SIPO P-1), buluşun tanımı (sorunun tanımı, bilinen çözümler ve bunların eksikleri hakkında bilgi ve yeni çözümün açıklanması), patent talebi (bir cümlede tanımlanan patent korumasının kapsamı ve içeriği), özet (buluş özünün kısa içeriği) ve gerekirse buluşun fotoğraf/çizimini içerir. Başvuru ile beraber uygun bir başvuru ücreti de ödenir. Belgeler ve başvuru formlarına (<http://www.uil-sipo.si/sipo/activities/patents/>)web sayfası documents&forms bölümünde yer verilmiştir.

Patent, ürün tasarım, marka ve telif hakkı ve diğer haklar hakkında bilgilere (<http://www.uil-sipo.si/uil/urad/kontakt-in-podatki/osnovni-podatki/>) sayfasından ulaşabilir.

Fikri sınai mülkiyet haklarının korunması ile ilgili AB mevzuatı uyarınca ithalat aşamasında malların bir fikri mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şüpheleniliyorsa gümrük idaresi tarafından mallar geçici olarak alıkonulabilir.

(https://www.fu.gov.si/en/customs/prohibitions_and_restrictions/intellectual_property_rights_ipr/)

Dağıtım Kanalları

Ticaret türleri; perakende, toptan, dış ve e- ticaret olarak sınıflandırılmaktadır. Sloven ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Ülkedeki ticari gelişme, yiyecek ve içecek, inşaat, ulaşım, finans, pazarlama gibi birçok endüstriyi olumlu etkilemiştir. Buna bağlı olarak dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

Dağıtım kanalının seçimi satılacak ürünün özelliklerine göre değişmektedir. Gıda, inşaat gibi bazı sektörlerde dağıtım sistemine nüfuz edilmesini zorlaştıran fazla sayıda aracı olabilmektedir.

Ekonominin çoğunluğunu oluşturan küçük ve orta ölçekli şirketlerin geleneksel dağıtım kanallarını tercih ettiği, kişisel bağlar ve ilişkilerin ticari ilişkiler ve dağıtım kanalı seçiminde etkili olduğu görülmektedir

Büyük ve çok uluslu şirketlerin ise daha modern dağıtım kanallarını seçtiği görülmektedir. Ancak bu şirketlerin satın alma merkezlerinin farklı ülkelerde olması bu şirketlere ulaşmada sorun yaratabilmektedir.

Fiyat, satın alma kararının önemli belirleyicilerinden biri olma özelliğini korumaktadır. Bununla beraber, maliyet, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de, ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, Slovenya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Son yıllarda özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezlerinin daha çok tercih edildiği ve anılan merkezlerin marka çeşitliliği bakımından geliştiği görülmektedir.

Diğer taraftan e-ticaret son yıllarda yaygınlaşmıştır. Ceneje.si, Mimovrste.si, Nakupovanje.net, Mercator.si, Amazon, eBay, and Ali Express popüler e-ticaret mağazalarıdır.

Slovenya her çeşit reklam ve tanıtım aracının kullanımına açık bir ülkedir. Ülkede tanıtım kampanyasına yardımcı olabilecek birçok reklam ajansı/firma bulunmaktadır. Ağızdan ağza pazarlama yanında influencer marketing de etkin olarak kullanılmakta ve müşteri sadakat programları geliştirilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Ülkede bölgesel ekonomik ve kültürel farklılıklar tüketicilerin satın alma davranış ve alışkanlıklarının yanı sıra dağıtımçıların satın alma kararları ile pazarlama tekniklerini de etkilemektedir.

Tüketiciler arasında satış sonrası hizmetlere yönelik talep giderek artmaktadır. Ülkede tüm teknik özellikli ürünler ile bazı tüketim malları için satış sonrası hizmetler sunulmaktadır.

Slovenler gıda ürünlerinin tadına, sağlıklarına olumlu etkisine ve bileşenlerine daha fazla dikkat etme eğilimindedir. Sloven tüketiciler giderek daha fazla geleneksel yöntemlerle üretilen ve kendi coğrafi bölgelerinde üretilen ürünleri talep etmektedir. Artan sayıda Avrupalı tüketici gibi Sloven tüketiciler de doğal yöntemlerle üretilen ve işlenen gıda ürünlerini tercih etmektedir.

Ayrıca promosyonların alışveriş tercihlerini etkilediği görülmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Müşteri memnuniyeti önem arz etmektedir. 1998 yılından bu yana tüketiciyi koruma mevzuatı uygulanmaktadır.

Özellikle büyük miktardaki satışlarda kişisel ilişkiler fiyat ve kalitenin bile önüne geçebilen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkede genellikle satın alma kararları firmaların yöneticileri tarafından verilmektedir.

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, “müşteri sadakati” ve bağlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Ayrıca çevre ve hayvan haklarına duyarlılık ve organik ürünlere ilgi yüksektir.

Kamu İhaleleri

Slovenya’da kamu alımlarını düzenleyen Kamu İhale Kanunu (Public Procurement Act) (ZJN-3) AB’nin kamu alımlarını düzenleyen iki direktifi ;Klasik alımları düzenleyen 2014/24/AB sayılı Direktifi ile su, enerji, ulaştırma ve posta sektörlerinde faaliyet gösteren kuruluşların yapacakları sektörel alımları düzenleyen 2014/25/AB sayılı Direktif) esas alınarak hazırlanmıştır.

Kamu İhale Kanununun yanı sıra Savunma ve Güvenlik için Kamu İhale Kanunu (ZJNPOV) ve Kamu İhale Prosedürlerinde Yasal Koruma Yasası (ZPVPJN) kamu ihale mevzuatını oluşturmaktadır.

Slovenya’da kamu alımı yapan yaklaşık 2.000 kuruluş bulunmakta ve her yıl kamu alımları yoluyla ulusal bütçe harcamalarının yarısına yakını kullanılmaktadır.

Şeffaflık, eşit muamele, serbest rekabet ve ayrımcılık yapılmaması yasal düzenlemenin genel ilkeleridir. Bu çerçevede kamu ihalelerinde yerli ve yabancı firmalar arasında ayrımcı işlem yapılması yasaktır.

Kamu alım prosedürleri aşağıdaki eşikleri geçen kontratlar için uygulanmaktadır:

Genel alandaki eşikler;
20.000 avro (mal, hizmet ve tasarım yarışmaları)

40.000 avro (yapım işi)
750.000 avro (bazı sosyal ve diğer özel hizmetler)

Kamu sektöründeki elektrik su vb. alanındaki eşikler;
50.000 avro (mal, hizmet ve tasarım yarışmaları)
100.000 avro (yapım işi)
1.000.000 avro (bazı sosyal ve özel nitelikli diğer hizmetler)

Güvenlik ve savunma sektöründeki eşikler;
40.000 avro (mal ve hizmetler)
80.000 avro (yapım işi)

Bu eşik değerlerin altındaki ihaleler için, ihale makamlarının kamu ihale prosedürünü uygulamalarına gerek olmamakla birlikte genel kamu alımlarının ilkelerini takip etmeleri ve bu ihalelerin kayıtlarını (ihale sözleşmeleri) tutmaları gerekmektedir.

Ayrıca, 10.000 avroyu geçen tüm sözleşmelerin ihale makamının (ihaleyi veren makam) internet sitesinde veya ulusal kamu ihale portalında yayınlanması gerekmektedir.

Kamu ihale portalı; (www.enarocanje.si) (Slovenian Public Procurement Office web sayfası)

İhale dokümanları Slovence hazırlanır.

İhale ilanlarının içeriğinde; ihale makamı, sözleşmenin konusu, seçim kriterleri, ihale kriterleri, talep edilen belgeler, ihale ve ihale kararına ilişkin belirleyici bir takvim bilgisi, ek açıklamaların temin edilebileceği bir irtibat kişisi bilgisi ve ayrıca elektronik olarak ihale teklifinin verilebileceği bir link bilgisine yer verilir.

Nisan 2018'den sonra, tüm kamu ihale prosedürlerinin elektronik olarak yapılması gerekmektedir (özel durumlar hariç, örneğin belgelere fiziksel modellerin eklenmesi gerekiyorsa, vb.). İhale teklifinin elektronik ortamda sunulabilmesi için birkaç farklı e-gönderim sistemi mevcuttur (kamuya ait e-JN ve çeşitli ticari sistemler).

İhale belgelerinin temini ücretsizdir.

İhale tekliflerinin de Slovence hazırlanması gerekmektedir.

Diğer taraftan, kontrat değeri AB kamu alımları düzenlemesindeki eşik değerleri aşan ihalelerin AB ihale ilanlarının elektronik olarak yayımlandığı Tenders Electronic Daily'de (TED) yayınlanması gerekmektedir. (www.ted.europa.eu).

Bu eşik değerler;

139.000 avro genel alandaki mal ve hizmetler için (sözleşme makamının bütçe tarafından finanse edilmemesi durumunda 214.000 avro);

428.000 avro (kamu hizmetleri ve savunma ve güvenlik sektöründeki mal ve hizmetler, projeler için;

5.350.000 avro (kamu, savunma , güvenlik ve genel alan içindeki yapım işleri)

750.000 avro ve 1.000.000 avrodur (kamu ve genel alan içindeki bazı sosyal ve özel nitelikli hizmetler).

Tahmini değeri bu eşikleri aşan ihale bildirimleri Sloven kamu ihale portalı (Slovenian Public Contract Portal) tarafından otomatik olarak TED'e gönderilir.

Sloven kamu ihale portalı ve TED, Slovenya, AB ve üçüncü ülkelerden ilgilenen tüm teklif sahiplerine gerekli tüm bilgileri ücretsiz olarak sağlamaktadır.

Kamu İhale Kanununda öngörülen ihale usulleri; düşük değerli kontrat prosedürü, açık ihale usulü, rekabetçi diyalog, sınırlı ihale (iki aşamalı yapılır ilk aşama yeterlilikler değerlendirilir ikinci aşamada teklifler değerlendirilir), inovasyon ortaklığı, müzakere usulü gibi.

İstisnai durumlarda kamu mal ve hizmet alımları görüşme (müzakere) yöntemiyle yapılabilmektedir. Görüşme yöntemini düzenleyen herhangi bir mevzuat mevcut olmadığı için kamu idareleri daha esnek davranabilmektedir. Ancak, görüşme usulünde de yabancı ve yerli tedarikçiler arasında ayırım yapmama ilkesi geçerlidir.

Savunma ve Güvenlik alanındaki kamu alımları ise özel prosedürlere tabidir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Orta Avrupa'nın güney kesiminde yer alan 20.273 km² alana sahip ülkenin topraklarının büyük bölümü ormanlarla kaplıdır (%58,2) ve dolayısıyla Avrupa'nın en ormanlık ülkeleri arasındadır. Tarımsal alanların büyüklüğü 602 bin hektar, ormanlık alan ise 1,2 milyon hektardır. Ülke topraklarının büyük kısmını kaplayan ormanların %79'u özel mülkiyete, %21'i ise devlete aittir.

2021'de tarım sektörünün, GSYİH içindeki payı avcılık, ormancılık ve balıkçılıkla birlikte toplam %1,9 (2020'de %2,2) olarak gerçekleşmiştir. Sektör, toplam istihdamın % 6,7'ünü oluştururken, son birkaç yılda olduğu gibi, istihdamın payı tarımda giderek azalmaya devam etmektedir.

Hayvancılık, tarımsal üretim içerisinde %80 oran ile en önemli tarımsal faaliyet olmaya devam etmektedir.

Tarımsal üretim açısından 2021 yılı bir önceki yıla göre olumsuz geçmiş olup tarımsal üretim hacmi %12, mahsul hacmi %20 azalmış; hayvancılık üretimi ise önceki yıl seviyesinde kalmıştır.

2021 yılında tarım ürünleri üretici fiyatları 2020 yılına kıyasla %9,1 oranında artmıştır. Fiyat seviyeleri hem hayvansal ürünlerde hem de bitkisel ürünlerde artmıştır. Bitkisel ürünlerin fiyatları 2021 yılında bir önceki yıla göre %15,1 artarak rekor seviyeye ulaşmıştır. Hayvancılıkta ortalama toplam üretici fiyatları %5,2 artmıştır. 2021'de tarımsal girdi fiyatları ise toplamda %9,8 artmıştır.

Slovenya'da, kişi başına düşen 0,08 hektar ekilebilir arazi AB ortalaması olan 0,20 hektarın yarısından daha azdır. Bu alanın 2000 ile 2019 yılları arasında önemli ölçüde değişmemesi Slovenya'nın üretim potansiyelini koruduğunu göstermektedir.

Tarımsal gıda ürünlerindeki toplam ticarete bakıldığında, 2021'de ihracat %19 ithalat %12 artmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı %65'e yükselirken (2020'de: %61,5) ticaret açığı 995 milyon avro olmuştur.

Slovenya'da tüketilen gıdanın %70'den fazlası ithal edilmekte olup Slovenya net gıda ithalatçısıdır. 2004 yılından önce ülkede tüketilen gıdanın %40'ı ithal edilirken, Slovenya AB'ye katıldıktan sonra, gıda ithalatı ve ihracatı önemli ölçüde artmıştır. 2021 yılında tarım-gıda ticaretinin bölgesel yapısında önemli bir değişiklik olmamıştır. Tarım-gıda ticaretinin önemli bir kısmı (ihracatın %77'si ve ithalatın %83'ü) AB üyesi ülkelerle yapılmıştır. İhracat ağırlıklı olarak işlenmemiş tarım ürünlerinde artarken, ithalat işlenmiş ürünlerde artmıştır. İthal gıdanın yarısından fazlası komşu ülkelerden (Avusturya, Hırvatistan, İtalya ve Macaristan) özellikle tahıllar, meyve, sebze ve şeker gruplarında ithal edilmektedir. Tarım ve gıda stratejisinin amacı gıdada ülkenin kendi yeterliliğinin artırılması olarak ifade edilmektedir. Uzun vadede bal ve domuz eti hariç çoğu hayvansal ürün (süt, yumurta, sığır eti ve kümes hayvanları) ve tahıllar için kendi kendine yeterlilik oranının daha yüksek ve daha istikrarlı olduğu görülmektedir. Ancak çoğu mahsul için (patates, sebze ve meyve) kendi kendine yeterlilik oranı daha düşüktür ve yıllar içinde dalgalanmaktadır.

Tarım işletmelerinin sayısında azalma eğilimi devam ederken (69.900 adet) tarım arazileri içinde ekilen toprakların oranı %36'dır.

Slovenya'da genç çiftçi oranı %4,6 ile AB ortalamasından daha düşüktür. Slovenya'nın tarım sektörü, tarımsal üretimle uğraşanların yaş ortalamasının giderek artması küçük çiftlik yapısı, çiftçilerin düşük pazarlık gücü ve orta düzeyde faktör verimliliği düşük gelir anlamına gelmekte ve Slovenya, tarımda en düşük faktör gelirine sahip ülke grubuna girmektedir. Bu sorunlarla başa çıkmak için AB Kırsal Gelişim fonundan tarım ve ormancılıkla ilgili ekosistemlerin restore edilmesi, korunması ve geliştirilmesi, tarım sektörünün rekabet gücü ve sürdürülebilir olması ve ormancılık ve kırsal alanlarda iş yaratma ve yerel kalkınma alanlarında destek sağlanmaktadır.

Ayrıca sektörde yaşlıların çalışmasının sektörün gelişmesi ve yeniliklere adapte olması açısından sorun yaratacağı düşüncesiyle gençleri tarımsal üretim yapmaya teşvik etmek için Hükümet, ekolojik tarımı ve eko turizmi çeşitli destek araçları ve sübvansiyonlar yoluyla desteklemekte ve kırsal alanları canlandırmaya çalışmaktadır.

Organik tarım çiftliklerinin sayısı yavaş da olsa düzenli artmaktadır. Organik tarım yapılan tarım alanları da artmakta olup 2021'de bu seviye yaklaşık 52 bin hektarla ekilebilir alanların %10,8'ini oluşturmaktadır.

Son yıllarda ayrıca tarımın çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaldığı göze çarpmaktadır. Böcek ilacı ve mineral gübrelerin kullanımı sınırlandırılmıştır.

Covid-19 salgınının tarımdaki etkilerini azaltmak için şarap üretimi, sığır eti koyun ve keçi yetiştiriciliği ve çiftçilikte tamamlayıcı faaliyetlerde finansal destekler verilmiştir. 2020'de tarıma verilen toplam bütçe desteği 391,1 milyon avroya ulaşmış olup, AB bütçesinden eş finansmanın payı %68 olmuştur.

Sanayi

Sloven endüstrisi 40 yıl öncesinde bile sofistike ekipman üretebilmekte ve büyük uluslararası öneme sahip projeler üstlenmekteydi. Yugoslavya'nın dağılması ile yerli pazarın küçülmesinden sonra dahi kaliteli üretim ve yenilikçi anlayışları sayesinde Sloven sanayi tesisleri yabancı pazarlarda kolaylıkla müşteri bularak yeni şartlara uyum sağlamışlardır.

Slovenya bugün de güçlü ve çeşitlendirilmiş bir imalat sanayisine sahip olup başlıca önemli sektörleri; otomotiv, elektrik elektronik sanayi, ilaç-kimya sanayi, metal işleme sanayi, kağıt ve kağıt ürünleridir.

2022 yılında sanayi üretiminin toplam yıllık değeri bir önceki yıla göre %1,7 daha yüksek gerçekleşmiş olup; madencilik ve taşocakçılığında %18,8, imalatta %4,1 daha yüksek, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme tedarikinde ise %26,4 daha düşük olmuştur.

Slovenya endüstriyel üretimde yenilikler getirebilen, kaliteli işgücü ve sağlam eğitim sistemi sonucunda üretimde standart oluşturabilen bir ülkedir.

Ekonominin daha fazla çeşitlendirilmesi ile üretimin Avrupa üretim zincirine mükemmel bir şekilde uyum sağlaması ve avro kullanımını nedeniyle döviz kuru ile ilgili risklerin ortadan kaldırılmış olması sanayisinin avantajlarıdır.

Bununla birlikte, motorlu taşıtlar, son yıllarda satılan üretim değeri açısından en önemli sanayi ürünleri olmuştur. Avrupa otomobil endüstrisindeki düşük aktivite, Covid sonrası tedarik sıkıntılılarıyla birleştiğinde motorlu taşıtlar ve bazı ara malların imalatı ile bağlantılı endüstrileri etkilemeye başlamış bu ürünlerin üretiminde önemli azalışlar yaşanmıştır.

İmalat sektörü açısından ülkenin en önemli zorluğu hammadde temini yönünden kendi kendine yeterlilik konusunda dezavantajlı konumda olmasıdır. Slovenya ortalama olarak yurt içinde tüketilen hammaddelerin % 70'ini ithal etmektedir. İthal malzemeleri ileri teknoloji ürünlerini üretmek için kullandıklarından, ekonominin uluslararası rekabet gücü de bu ithalat bağımlılığından etkilenmektedir. Ayrıca Slovenya'da üretilen sanayi ürünlerinin dörtte üçü dış pazarlarda satılmakta olup bu da dış talep şoklarına kırılganlığı arttırmaktadır.

İmalat sanayi ülkedeki en büyük ve en çok ihracat yapılan sektörlerden biri olduğu gibi aynı zamanda ithalat ve yüksek oranda malzeme, su ve enerji tüketicilerinden ve en büyük atık üreticilerinden de biridir. Slovenya, imalat sanayi için yeşil ve dögüsel bir ekonomiye geçiş için eylem planı benimsemiştir.

Öte yandan, sanayi üretiminde katma değeri yüksek ürünlere yönelen Slovenya hi-tech yatırımları ülkeye çekmeye ve sanayi üretimini bu alanda yoğunlaştırmayı hedeflemektedir.

Hizmetler

Hizmetler sektörü Sloven ekonomisi için büyük önem arz etmektedir. GSYİH'nın % 55'inden fazlasını temsil eden ve toplam işgücünün yaklaşık %60'ını istihdam eden sektörde özellikle bilgi ve iletişim teknolojileri (ITC), finansal ve ticari hizmetler öne çıkmaktadır.

2022 yılında hizmet üretimi 2021 yılına göre %11,7 artmıştır. Hizmet faaliyetlerinin tamamında (gayrimenkul faaliyetleri %3,2 düşüş haricinde) artış kaydedilmiş olup en yüksek artış bekleneceği üzere pandemi sonrası gelen toparlanma ile konaklama ve yemek hizmeti faaliyetlerinde (%53,3) olmuştur. 2022'de hizmet satışından elde edilen ciro, tüm hizmet faaliyeti gruplarında artışla bir önceki yıla göre %18,4 artmış olup, en fazla artış yine konaklama ve yemek hizmeti faaliyetlerinde (%56,9) olmuştur.

Ülkenin turizm sektörü çok dinamik ve son yıllarda güçlü bir gelişme sürecinden geçmiş ancak bu durum Covid sürecinde sekteye uğramıştır. 2021 yılında Slovenya turizminde pandemi etkisi devam ederken 2020'den %22 daha fazla 11,2 milyon gecelik konaklama ve % 31' daha fazla 4 milyon turist sayısı kaydedilmiştir. Slovenya Covid sonrasında 2022 yılında turist sayıları açısından Avrupa ve dünyadan daha hızlı toparlanmıştır.

Ülkede önemli bir paya sahip olan ve orta ve uzun vadede pozitif bir görünüme sahip olan inşaat sektöründe ülke ekonomisine paralel olarak 2020-2022 döneminde inşaat işlerinin %19,2 oranında artması; beklenmektedir. Slovenya AB 2021-2026 İyileştirme ve Dayanıklılık Fonu çerçevesinde Konut piyasası ve altyapıda ucuz konuta erişim, yenilenebilir enerji ve

demiryolu ağlarının yenilenmesi gibi alanlarda yeni yatırımlar yapılacağı açıklanmış olup bu durumun Sloven inşaat sektörünün gelişimine katkı sağlanması beklenmektedir.

Madencilik

Alp Dağları, Panonya Ovası ve Dinarik Dağları arasında yer alan Slovenya'nın doğal zenginlikleri içinde linyit gibi yer altı kaynaklarının yanı sıra ormanlar ve jeotermal sular önemli paya sahiptir.

Slovenya, dünyada veya bölgede önemli bir metal mineral kaynağı üreticisi değildir. Esas olarak demir ve demir dışı cevher ve metaller de dahil olmak üzere büyük minerallerin ithalatçısıdır.

Slovenya'daki mineral kaynaklar terminolojik olarak; enerji, metal ve metal dışı madenler olarak üç bölümde sınıflandırılmaktadır. Enerji kaynakları; kahverengi kömür, linyit, petrol ve doğal gaz ile jeotermal enerjidir.

Ülkenin 1,2 milyar ton kömür kaynağına sahip olduğu tahmin edilmektedir. En büyük rezervler Velenje ve Zasavje'de yer almaktadır. 2017 yılında toplam yerli elektrik üretiminin 1/3'ü kahverengi kömür ve linyitten elde edilmiştir. AB'nin dekarbonizasyon hedeflerine ulaşmak için, kömürün aşamalı olarak enerji üretiminden ve kullanımdan kaldırılmasına karar verilmiştir. Zasavje bölgesi ve Trbovlje- Hrastnik madeninin kapatılma tarihi 2023 yılına uzatılmıştır. Savinjsko-Šaleška bölgesi ve Velenje madeni ise Avrupa'nın en büyük ve en modern derin kömür madenciliği alanlarından biridir. Velenje Kömür Madeni'nin yıllık üretimi yaklaşık 3,5 milyon ton linyit kömürü olup üretim tamamen Šoštanj Termik Santralinde (TEŠ) elektrik üretimi için kullanılmaktadır. Kömür üretimin yıllar içinde azaltılarak planlanan kullanım süresi boyunca linyit çıkarımı (2054 yılına kadar) öngörülmektedir.

Metallere gelince son yıllarda üretim yoktur ancak Sloven madenleri, 16. yüzyıldan metal cevherlerinin çıkarılmasının sona erdiği 20. yüzyıla kadar Avrupa'da metal cevherlerinin özellikle civa, kurşun ve çinkonun önemli bir tedarikçiydi. Şu anda ülkede maden üretimi bulunmamaktadır.

Ülkedeki maden dışı metaller; endüstriyel mineraller ve kayalar (bentonit, kuvars kumu, kalsit, endüstriyel dolomit, seramik) inşaat endüstrisi için malzemeler (tuğla kili, doğal taş kalker, tonalit, diğer doğal taşlar), kireç ve çimento endüstrisi için hammaddeler, inşaat malzemeleri - kırma taş (kalker, dolomit, magmatik ve metamorfik kayalar), çakıl ve kum ve deniz tuzudur.

Ülkede kil ve taş gibi endüstriyel ve inşaat minerallerinin çıkarılması hala aktif olup elde edilen ürünlerin çoğunluğu iç piyasada kullanılmaktadır.

Enerji

Slovenya'nın enerji politikası hedefleri, düşük karbonlu bir topluma geçişi sağlayarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada sürdürülebilir, yeşil, güvenilir ve güvenli bir enerji tedarikini sağlamaktır. Slovenya, enerjinin verimli kullanılmasına ve yenilenebilir ve düşük karbon kaynaklarının daha fazla kullanılmasına büyük önem verilerek kullanımlarını

aşamalı olarak durdurarak, fosil enerji kaynaklarının kullanımını ve bağımlılığını mümkün olduğunca azaltmaya çalışmayı planlamıştır.

Sera gazı emisyonlarını azaltma hedefleri doğrultusunda 2030 yılına kadar nihai enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynakların oranının % 27'ye ulaşması hedeflenmiştir.

İklim sürdürülebilirliği, özellikle Ukrayna savaşı sonrasında enerji arz güvenliği ve rekabet gücü ülkenin enerji piyasasının temel zorluğudur. AB üye devletlerden biri olarak Slovenya, enerji tüketiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının ve özellikle elektriğin kullanılmasının arttırılması taahhüdünde bulunmuştur.

Ülkedeki enerji kaynakları; jeotermal enerji, hidrolik enerji, güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, nükleer enerji, odun ve kömürdür.

Üretimde nükleer enerji (nükleer enerji santrali Krško) %44 ile en büyük payı oluştururken bunu %35 ile yenilenebilir enerji kaynakları (hydropower/windpower/solarpower/biomass) ve %21 ile kömür takip etmektedir.

Yerli enerji kaynakları ile Slovenya, yerli enerji talebinin yarısından fazlasını (%53) karşılarken, kalan miktar ithal edilmektedir. Petrol ürünleri arzı ise tamamen ithalattan sağlanmaktadır.

İthalatı ve ihracatı da kapsayan enerji arzı yapısında ise %31 ile petrol ürünleri ağırlıklı olurken, bunu %23 ile nükleer enerji, %20 ile yenilenebilir kaynaklardan (hidro enerji dahil) gelen enerji izlemektedir.

2021'de Slovenya'daki nihai enerji tüketimi bir önceki yıla göre %7 daha fazla olmuştur. Tüketimde en yüksek pay taşımacılık sektörüne ait olup (%37'nin üzerinde) ikinci en yüksek tüketici %28 ile imalat ve inşaat sektörü olurken, bunu %24 ile hane halkı tüketimi izlemiştir.

Yenilenebilir enerjinin AB Direktifi uyarınca sağlanması gereken rakama ulaşmak için kullanılan istatistiksel aktarım da dikkate alınarak, 2021'de Slovenya'da brüt nihai enerji tüketiminde yenilenebilir kaynaklardan elde edilen enerjinin payı %25 olmuştur. Isıtma ve soğutma sektöründeki pay %3, elektrik sektöründeki pay %35 ve ulaştırma sektöründeki pay %11 olmuştur.

Nükleer enerji santralinde (Krško) üretilen enerjinin yarısı ikili anlaşma uyarınca Hırvatistan'a gönderilmektedir. Öte yandan en geç 2027 yılına kadar Krško bölgesinde ikinci bir nükleer santral inşa edilip edilmeyeceğine karar verilmesi beklenilmektedir.

Jeotermal enerji her yerde çok sayıda kaplıcada, tarımda ve bireysel alan ve bölgesel ısıtma için başarıyla kullanılmaktadır.

Hidroelektrik, Slovenya'nın en önemli doğal kaynaklarından biridir. Ülke, Orta Avrupa'daki en iyi hidroelektrik enerji üreticilerinden biridir. Drava, Soşa, Sava akarsuları üzerinde birçok hidroelektrik santrali vardır. Bunlardan bazıları; HPP Dravograd, HPP Fala, HPP Vuzenica, Mariborski otok, Solkan Hydroelectric Power Plant, Plave 2 Hydroelectric Power Plant, Zlatoličje Hydropower Plant' dir.

Slovenya'nın kendi doğalgaz kaynağı olmadığı gibi depolama tesisi ya da sıvı doğal gaz (LNG) terminali de bulunmadığı için doğalgaz iletim sistemi ile Avusturya, İtalya ve Hırvatistan'dan doğal gaz ithal etmektedir. Ayrıca 2022 sonunda Cezayir ile 2023'ten itibaren gaz talebinin yaklaşık üçte birini karşılayacağı doğal gaz arzına ilişkin bir anlaşma imzalanmıştır. LNGSloven gaz ağı pan-Avrupa gaz iletim sisteminin bir parçasıdır. İletim şebekesinin önemli bir kısmı, iletim şebekesinde gerekli basıncı sağlayan Kidricevo ve Ajdovscina'daki kompresör istasyonlarıdır. Slovenya'da kullanılan doğal gazın %75'i Avusturya'dan ithal edilmektedir. Rusya'dan Batı Avrupa'ya gönderilen doğal gazın üçte biri Avusturya üzerinden Baumgarten'den geçmekte olup Slovenya, Avusturya ile sınırında yer alan Ceršak üzerinden doğal gazı sağlamaktadır.

Sloven ve Hırvat elektrik iletim şebekesi operatörleri akıllı şebekeler alanında eş finansmanı Avrupa'yı Birleştirme Aracı (Connecting Europe Facility-CEF) tarafından yapılan ortak bir proje yürütmektedir. Ayrıca elektrik ticaretinin ve enerji arzının optimizasyonuna ve elektrik bağlantısına katkıda bulunmak üzere Slovenya ve İtalya arasında yüksek gerilim hattı ile Slovenya ile Hırvatistan ve Macaristan arasında yüksek gerilim hatlarına sahip iki elektrik kümesi projesi vardır.

Orman ülkesi olan Slovenya'da odun bir diğer enerji kaynağıdır. Çoğunlukla ahşap evlerin yapımında ve evlerde, özellikle yüzey ısıtması ve sıcak su için kullanılmaktadır. Biyokütle olarak odun çoğunlukla enerji sektöründe (odun yongaları ve ısıtma için paletler) ve kağıt hamuru ve kağıt endüstrisinde kullanılmaktadır.

Güneş ve rüzgâr enerjisinin payı daha düşük olmakla birlikte kullanımları önemli ölçüde artmaktadır. Güneş enerjisi santrallerinde elektrik üretimi son birkaç yıldır istikrarlıdır. (Güneş enerji santrallerinden biri Sončni park Zlatoliče'dir)

Slovenya'nın şu anda sadece iki rüzgar türbini (Dolenja Vas Wind Power Plant) olmakla birlikte Altyapı Bakanlığı yeni rüzgar santralleri için ulusal imar planları hazırlamış olup bunların uygulanmasına ilişkin adımlar 2020 yılında atılmıştır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İş kültürü Avrupa iş kültürü ile benzerdir.

Slovenya piyasasına girişte en etkili yollardan biri yüz yüze görüşme yapmaktır. Özellikle bir dağıtıcı ya da alıcı ile faks ya da telefon yoluyla değil, yüz yüze bir toplantı yapmak daha etkili olabilmektedir.

İş çevrelerinde yaygın yabancı dil İngilizcedir.

Ülkede bir toplantıya başlarken, bitirirken ya da anlaşmaya varıldığında el sıkışmak adettir. Görüşmelerin başlangıcında kartvizit değişimi yapılır. Kartvizitlerin bir yüzünün İngilizce diğer tarafının ise Sloven dilinde bastırılması uygun olacaktır. Görüşmeler için en az on beş gün öncesinden randevu alınması yaygın olup görüşme saatine dakik olunması beklenilmektedir.

Slovenya'daki çalışma saatleri genellikle 8-16 saat arasında olup çalışma saatleri içinde iletişim kurulması, resmi ve dini bayramlar konusunda bilgi sahibi olunması iletişim açısından önemlidir. İlk görüşmelerde genellikle bir karar verilmez.

Tüm anlaşmalar yazılı hale getirilir ve imzalanır.

Para Kullanımı

Para birimi Avrodur. Slovenya, 1 Ocak 2007 itibarıyla Avro bölgesine dahil edilmiştir.

Slovenya'da debit card (kart sahibinin hesabından alışveriş tutarını doğrudan düşüren kart) yaygın olarak kullanılmaktadır. Kredi kartlarının kullanımında da sorun yoktur. Visa, en yaygın kabul gören kredi kartı ağıdır, ancak Mastercard, American Express veya diğer küçük ağları kullanarak ödeme yapma veya nakit çekme konusunda sorun olmamaktadır.

Ayrıca kripto paralar ödeme yöntemi olarak kullanılmaktadır. Önceleri belirli alışveriş merkezi sınırları içinde kullanılan bitcoin ödemeleri giderek anılan bölgenin dışında da uygulanmakta ve yaygınlaşmaktadır. Başkentte kafeler, kuaförler gibi küçük işletmelerde de bitcoin ile ödeme başlamıştır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Slovenya 21 Aralık 2007 itibarı ile Schengen Sistemine dahil olmuştur.

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir.

Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve Slovenya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

Slovenya'nın vize ile ilgili uygulamalarına, Slovenya Dışişleri Bakanlığı'nın internet sitesinden ulaşılabilir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Ulusal ve dini tatil günlerine izleyen linkten erişim mümkündür. (<https://www.gov.si/en/topics/national-holidays/>)

2023 yılı için resmi tatil günleri şöyledir:

- 1-2 Ocak (Yeni Yıl)
- 8 Şubat (Sloven Kültür günü)
- 10 Nisan (Paskalya)
- 27 Nisan (İşgale Karşı Ayaklanma Günü)
- 1 ve 2 Mayıs (İşçi Bayramı) 25 Haziran (Kuruluş Günü)
- 15 Ağustos (Dini Bayram), 31 Ekim (Reform Günü)
- 1 Aralık (Ölüleri Anma Günü)
- 25 Aralık (Noel)
- 26 Aralık (Bağımsızlık Günü)

Bankalar Pazartesi-Cuma günleri saat 09:00'dan 17:00'ye kadar çalışır. Bazı bankalar öğlen 1 saat kapalı olabilir.

Resmi Daireler, genellikle Pazartesi-Cuma günleri, saat 09.00-15.00 arası çalışmaktadır. Bazı kurumlar Cuma günleri 14/14.30'a kadar çalışmaktadır.

Büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve pazar günü alışveriş merkezleri kapalıdır.

Yerel Saat

Slovenya, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1). Yaz saatine geçilen dönemde 2 saat ileridedir (GMT+2).

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Slovenya, Dünya Bankası 2020 Doing Business Raporuna göre iş yapma kolaylığı sıralamasında dünyadaki 37. ekonomidir. Yabancı yatırımlar için cazip bir pazardır.

Şirket Türleri

Şirketlerin kuruluşu, yönetimi ve organizasyonu, AB mevzuatı ile tamamen uyumlu olan Şirketler Kanunu ile düzenlenir.

Şirketler Yasasında izin verilen şirket türleri;

- Kolektif şirket (družba z neomejeno odgovornostjo-d.n.o.)
- Adi komandit şirket (komanditna družba-k.d.)
- Limited şirket (družba z omejeno odgovornostjo-d.o.o)
- Anonim şirket (delniška družba- d.d.)
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket (komanditna delniška družba-k.d.d.)
- Avrupa şirketi (evropska delniška družba/ Societas Europae-SE)'dir.

Slovenya'daki çoğu şirket limited şirket veya anonim şirket şeklinde örgütlenirken, ortaklıklar o kadar yaygın değildir. Gerçek kişiler, ticari faaliyetlerini bağımsız tüccarlar olarak yürütebilirler (samostojni podjetnik-s.p.).

Slovenya'da bir ticari işletme kuran yabancı şirketlerin en yaygın olarak başvurduğu yöntem, bir limited şirket veya şube kurmaktır.

Tüm şirket türleri, herhangi bir yerli veya yabancı gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilmektedir. Kanun, belirli bir şirket türü için en az ve en fazla kurucu sayılarını tanımlamıştır. Usulsüzlüğü önlemek adına bu alanda belirli kısıtlamalar uygulanmaktadır.

Şirketler Kanunu'nun 10. maddesinde kurucu veya ortak olamayacaklar tanımlanmıştır. Bunlardan bazıları; son 5 yıl içinde bazı suçlardan (mülkiyet ihlali, çevre ve doğal kaynaklar, çalışma ve sosyal güvenlik, ekonomi aleyhine işlenen suçlar gibi) hükümlü olanlar, bilanço vermeyen veya borcunu ödemeyenlerin listesinde %25 pay sahibi olan kişiler, kaçak işçi çalıştıran ve işçi ücretlerini ödemeyen kişilerdir.

Limited şirket kurucularının en az bir gerçek veya tüzel kişi olması ve ortak sayısının elliyi aşmaması gerekmektedir. Slovenya'da bir limited şirket (d.o.o) kurmak için 7.500 avro başlangıç sermayesi gerekmektedir. Kuruluş sermayesi veya taban sermaye katkısı nakit olarak veya nakit dışı bir katkı olarak ödenebilir. Gayri nakit katkısı, menkul, gayrimenkul, hak veya herhangi bir diğer nakit dışı varlık içermektedir. Başvuruda bulunmadan önce nominal sermayenin en az dörtte biri sağlanmalı ve garanti edilen tüm katkıların toplam değeri en az 7.500 avro olmalıdır.

Ortaklar ya da tek kişilik şirketlerde söz konusu kişi ana sözleşmeyi veya kuruluş belgesini imzaladığında şirket kurulur ve mahkeme sicil kaydına giriş yapıldıktan sonra tüzel kişi haline gelir.

Şirket Kurma Prosedürü

Slovenya'da ikamet etmeyenlerin Slovenya'da bir iş kurmaya başlamadan önce bir Sloven vergi numarası alması gerekmektedir.

Ülkedeki yatırım ortamı, şirket türleri, şirket, şube kurma prosedürleri, sosyal güvenlik yükümlülükleri, vergi sistemi, yatırım teşvikleri v.b. hakkında ayrıntılı bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılabilir: (<https://www.investslovenia.org/business-environment>)

SPOT – Sloven İş Noktaları (<https://spot.gov.si/en/>)

Ulusal SPOT sistemi, ticari kuruluşlar için kapsamlı bir destek sistemi ve ücretsiz devlet hizmetleri sunmakta olup firmaların bir görevinin yardımıyla şirket kaydı, silme, durum değişiklikleri ve devletle ilgili diğer prosedürlerinde destek ve yardım sağlar.

Şube Açmak

Şube, şirketin şirket merkezinden farklı bir konumdaki parçasıdır. Bununla birlikte, bir şube tüzel bir kişilik değildir, ancak ana şirket tarafından gerçekleştirilen tüm faaliyetleri yerine getirebilmektedir. Slovenya'da şube açmak için ise noter aracılığıyla yetkili mahkemeye kayıt yaptırmak gerekmektedir. Söz konusu başvuru için ayrıca, ana şirketin sicil kaydı örneği, yönetimin şube açmak konusundaki yazılı kararı, kuruluş anlaşmasının noter onaylı örneği ve ana şirketin son yıla ait kısa faaliyet raporunun ibraz edilmesi gerekmektedir.

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu üçüncü ülkelerden şirketler merkez ofisin bulunduğu ülkede en az iki yıl boyunca kayıtlı olmaları şartıyla şube açabilirler.

Sigorta

Slovenya'da, işveren, çalışanı zorunlu emeklilik, malullük, sağlık ve işsizlik sigortası için kaydettirmelidir. Zorunlu sosyal sigortalar için yetkili makam Slovenya Sağlık Sigortası Kurumu'dur.

Slovenya'da sosyal güvenlik, tüm çalışanlar ve tacirler tarafından sosyal güvenlik sistemine ödenen katkılara dayanır. İşveren ve çalışan tarafından ödenen katkı payları Sosyal Güvenlik Katkısı Ödeme Yasası (Social Security Contributions Payment Act) uyarınca hesaplanmaktadır.

Slovenya'daki sosyal güvenlik katkı payları, işveren ve çalışanlar tarafından brüt maaşları üzerinden hesaplanmaktadır. Zorunlu sosyal sigorta ödemeleri kapsamında toplam çalışan katkısı oranı %22,10, işveren katkı payı % 16,10 olup işçi ve işveren payları ayrıntıları aşağıda yer almaktadır.

- Emeklilik ve maluliyet sigorta primi (İşçi %15,50-İşveren %8,85)
- Sağlık sigortası primi (İşçi %6,36- işveren %6,56),
- İşsizlik primi (İşçi %0,14, işveren %0,06)
- Doğum izni; (İşçi %0,10-İşveren% 0,10)
- İş kazası ve meslek hastalığı sigorta primi: (İşveren % 0,53)

Slovenya ile Türkiye arasında ikili Sosyal Güvenlik Anlaşması henüz imzalanmamıştır.

Bankacılık Mevzuatı

Slovenya 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren avroya geçerek Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'ne uyum sağlanmış ve Avrupa Merkez Bankası'nın yetkileri tanınmıştır. AB para politikaları Avrupa Merkez Bankası tarafından yürütülmektedir.

Slovenya'da Faaliyet Gösteren Bankalar

Slovenya Merkez Bankası, Banka Slovenije'dir.

Bankacılık sisteminde 3 tür banka vardır;

- Bankalar
- Tasarruf Bankaları
- Resmi Kredi Kuruluşları

Slovenya'da faaliyet gösteren 11 adet banka bulunmakta olup bunların en önemlileri NLB d. d., Nova KBM d. d., Unicredit banka Slovenija d.d, Banka Intesa Sanpaolo d. d., Addiko Bank. d.d. ve Banka Sparkasse d. d.dir.

Tasarruf Bankaları; Delavska hranilnica d.d. Ljubljana., Hranilnica LON d.d., Kranj, Primorska hranilnica Vipava d.d'.dir.

Resmi Kredi Kuruluşlarının listesi Banka Slovenije sitesinde yer almaktadır.

Vizeler

Seyahat Vizesi

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, Slovenya'ya yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Başvurular Slovenya Cumhuriyeti Diplomatik Misyon veya Konsolosluklarına yapılmaktadır. İstanbul'dan yapılan Slovenya vizesi başvurularında Macaristan Konsolosluğu yetkili kılınmıştır.

Çalışma ve Oturma İzinleri

Slovenya göç mevzuatında Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan yabancılar ile genel göçmenlik kurallarına tabi olan yabancılar arasında ayırım bulunmaktadır.

AB üyesi devletlerin vatandaşları:

AB üyesi diğer devletlerden, Avrupa Ekonomik Bölgesinden veya İsviçre'den gelen ve Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan vatandaşlar için çalışanlar ya da serbest meslek sahipleri için çalışma izni gerekmemektedir. Bu kişiler, Slovenya vatandaşları ile aynı çalışma haklarına sahiptir.

AB üyesi olmayan devletlerin vatandaşları:

AB üyesi olmayan ülkelerden gelen tüm yabancılar, Slovenya'da ikamet etmek ve çalışmak için tek bir izin almalıdır. Bunun için tek bir başvuru yapılır, yani ilk önce çalışma izni alınmasına gerek yoktur.

Çalışma iznine başvurma ve bu belgeyi alma prosedürü yaklaşık 60 gün sürmektedir. Başvurular Slovenya Cumhuriyeti Diplomatik Misyon veya Konsolosluklarına yapılmaktadır.

Başvurular incelenmek üzere Slovenya Cumhuriyeti idari birimine gönderilir. Tek ikamet ve çalışma izninin verilmesinden sorumlu idari birim, resen, tek ikamet ve çalışma izni konusunda Slovenya İstihdam Servisi'nin rızasını alarak başvuruyu sonuçlandırmaktadır.

Tüm koşullar yerine getirildiğinde, idari birim bir izin verir ve bunu yabancı işçiye teslim edileceği diplomatik misyona veya konsolosluga geri gönderir.

Tek izin hakkında daha fazla bilgi aşağıdaki web sitesinde bulunmaktadır: (<https://infotujci.si/en/third-country-nationals/employment/>)

Çalışma izni ve maaşlı işçi çalıştırma izni hakkında ayrıntılı bilgiye; (<https://spot.gov.si/en/info/how-can-non-eu-nationals-start-a-business-in-slovenia>) linkinden ulaşılabilir.

Kaynak: T.C. Lübljana Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği